

PRACA ZAWODOWA A OBOWIĄZKI RODZINNE

KONFERENCJA W WARSZAWIE

Anna Ruzik

Instytut Pracy i Spraw Socjalnych

Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową zorganizował w Warszawie 20 czerwca 2007 r. konferencję pt. *Praca zawodowa a obowiązki rodzinne*. Celem była prezentacja i dyskusja wyników projektu opartego na danych Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), badania modułowego BAEL „Praca a obowiązki rodzinne” oraz badania specjalnego „Aktywność zawodowa, edukacyjna i rodzinna”, przeprowadzonych w II kwartale 2005 r. W projekcie brali udział naukowcy z IBnGR, Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie i Uniwersytetu Warszawskiego.

Na początku konferencji prof. Irena E. Kotowska (SGH) omówiła pytania badawcze i przesłanki podjęcia analizy związków między pracą zawodową a obowiązkami rodzinnymi.

Aktywność zawodowa i stopa zatrudnienia kobiet i mężczyzn w Polsce należy do najniższych w Europie i konieczne jest jej zwiększenie z przyczyn ekonomicznych (wzrost gospodarczy) oraz społecznych, co potwierdzają m.in. cele Strategii Lizbońskiej. Jednocześnie wskaźniki dzietności sytuują nasz kraj również wśród tych o najniższym przyroście naturalnym. Obecne zmiany demograficzne dotyczące rodziny pokazują spadek skłonności do zawierania małżeństw, spadek dzietności i przesuwanie decyzji o posiadaniu dzieci na późniejszy wiek, proces deinstytucjonalizacji i destabilizacji rodzin. Z drugiej strony obecny rynek pracy cechuje się rosnącą konkurencyjnością, dynamiką i niestabilnością popytu na pracę.

Można mówić o dwóch rodzajach konfliktów, występujących z różnym natężeniem w różnych krajach, które zdają się mieć wpływ na obserwowaną aktywność zawodową i dzietność kobiet w różnych krajach. Są to konflikt kulturowy pomiędzy obowiązkami rodzinnymi i pracą zawodową kobiet, który obejmuje poglądy na temat roli kobiet i mężczyzn w społeczeństwie (podział obowiązków w rodzinie, kobiety na rynku pracy) oraz konflikt strukturalny pomiędzy obowiązkami rodzinnymi i pracą zawodową kobiet dotyczy istniejących możliwości i ograniczeń pracy kobiet (w tym otoczenia instytucjonalnego).

Konferencja podzielona była na trzy sesje prezentujące wyniki badań oraz sesję podsumowującą. Sesja pierwsza pt. *Łączenie obowiązków rodzinnych i zawodowych* omawiała modele rodziny – preferowane i rzeczywiste, gospodarowania czasem w go-

spodarstwie domowym w kontekście zadań opiekuńczych i zawodowych, organizację pracy i opieki. Sesja druga zatytułowana *Sprawowanie opieki* prezentowała informacje o zaangażowaniu w opiekę nad dziećmi i osobami starszymi różnych członków gospodarstw domowych oraz analizę transferów finansowych i opieki w nieformalnych sieciach wsparcia.

Sesja trzecia pt. *Aktywność zawodowa i edukacyjna* poświęcona była omówieniu determinant aktywności zawodowej kobiet i mężczyzn oraz znaczenia płci i sytuacji rodzinnej w kształtowaniu zatrudnienia i bezrobocia. Dodatkowo zaprezentowano aktywność edukacyjną osób dorosłych w zależności od ich sytuacji rodzinnej.

Ostatnia sesja poświęcona była rekomendacjom dla polityki, podsumowaniu oraz komentarzom i dyskusji, w której – oprócz osób realizujących projekt – udział wzięły m.in. dr hab. Grażyna Firlit-Fesnak, dr hab. Bożena Balcerzak-Paradowska, minister Joanna Kluzik-Rostkowska.

Przypomniano, że głównymi przesłankami koniecznych działań są zmiany demograficzne, wzrost wykształcenia i aspiracji zawodowych kobiet oraz rosnące poparcie dla partnerskiego modelu rodziny, zwłaszcza wśród kobiet. W rekomendacjach wskazano na konieczność prowadzenia odpowiedniej polityki w wielu obszarach, aby ułatwić łączenie aktywności zawodowej i rodzinnej:

- rozwój usług opieki i edukacji dla dzieci do lat 12 (żłobki, przedszkola, świetlice szkolne i osiedlowe dla dzieci w wieku szkolnym),
- pomoc w opiece nad osobami dorosłymi,
- pomoc w pracach domowych,
- zwiększanie popytu na pracę kobiet,
- zmiana formuły urlopów i zasiłków wychowawczych i rodzicielskich,
- ułatwienia w powrocie kobiet do pracy dostosowane do różnorodnych potrzeb,
- dostosowanie organizacji pracy do różnych faz życia,
- działania mające na celu zwiększenie aktywności zawodowej kobiet starszych.

Szczegółowe wyniki badania zostaną opublikowane w książce pod redakcją I.E. Kotowskiej, U. Sztanderskiej, I. Wóycickiej pt. *Aktywność zawodowa i edukacyjna a obowiązki rodzinne w Polsce w świetle badań empirycznych*, wydanej przez Wydawnictwo Scholar.